

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X

No. 17

20

APRILIE

1930

În acest număr: *Votul universal și problema națională de Octavian Goga; De ziua învierii, poezie de Mihai Novac; Regele Ferdinand de I. Lupaș; Paști de I. Agârbiceanu; Banca internațională și stabilizările de G. Niculescu-Buzești; Minunile unei legi de Vladimir Nicoară; Cronica politicii interne: Războiul împotriva invalizilor, Ministru din ordin, Ce zice Regența? de Alexandru Hodoș; Gazeta rimată: Măgarii parlamentari de Mircea Palodă; Insemnări: Frământarea tineretului, Răstignii morale, Haos și desorientare, Aliata dlui Iuliu Maniu, Politica președintelui Wilson, Pentru căminul ziariștilor, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Votul universal și problema națională

Manifestul generalului Averescu lansat zilele trecute către intelectualii din țară a fost declarat senzațional de aproape unanimitatea presei noastre. Epitetul e pe deplin meritat, fiindcă niciodată un șef de partid nu s'a apropiat măcar de îndrăzneala de cugetare și sinceritatea de mărturisire a fostului președinte de consiliu.

Chemarea și-a avut din primul moment efectul dorit.

Ne găsim la o perioadă în care lumea, exasperată de roadele politicianismului meschin, refuză abilitățile și cere spovedanii întregi. Deaceia cetitorii au primit cu respect constatările incercatului om de stat, care nu s'a călăuzit decât de interesele superioare ale țării când a făcut din nou diagnoza situației. Cuvântul Generalului, scormonind adevărul, l-a pus în evidență cu toată amplexarea lui, silind conștiința publică să mobilizeze o serie întreagă de argumente, care sunt rezultanta unei experiențe de zece ani.

Votul universal și-a desvelit astfel dintr'odată întreg cortegiul lui de umbre și mizerii.

Oamenii cu judecată au început să vadă limpede în fața lor. Bunul simț a purces cu lampa lui să lumineze chestiunea din toate laturile. S'au ivit pe rând slăbiciuni și greșuri legate de această prerogativă acordată maselor nepregătite. De unde până deunăzi nimeni din membrii partidelor politice nu se aventurase să-i conteste legitimitatea, cu gândul de-a nu-și înstrăina grațiile și sufragiile mulțimii, astăzi din toate colțurile auzi critici acerbe la adresa unei doctrine eșuate definitiv în mintea tuturor elementelor ponderate. Bubele votului universal la noi, în starea lui de adolescență fragilă, apar acum la tot pasul și neliniștesc orice cuget patriotic. Azi nu mai este om

serios, care să nu recunoască de pildă scăderea nivelului moral al luptelor noastre politice după introducerea actualului sistem de vot. Corpul electoral numit „minor“ de ironia calmă a Generalului, de-o parte coruptibil, de alta supus injoncțiunilor guvernului, nu poate constitui un temel normal de îndrumare a vieții politice. Parlamentarismul născut în acest culcuș nelegiuit e dela început compromis prin stigmatul inițial, la care se adaugă penibilul regres de intelectualitate, recoltat pe urma mulțimilor nepreparate. Sguduirea ideii de stat după supralicitarea demagogică de zece ani nu mai e contestată de nici un creier ordonat. De asemenea apariția antipatică a latifundiarului de voturi, tip social creat de noile împrejurări, e regretată paralel cu eliminarea temperamentelor de elită de pe arena politică.

Și așa mai departe, sunt fără număr obiecțiunile care se ridică din clipa în care un om de mare autoritate în mod lapidar și-a rostit verdictul lui. Sunt convins că de azi înainte se vor găsi destui observatori obiectivi, cari să amplifice aceste infirmități și să le prezinte opiniei publice cu toate consecințele ce pot avea.

Am însă impresia că argumentul de căpetenie n'a fost pus încă la contribuție și că această lacună de gândire trebuie înlăturată tocmai pentru a limpezi atmosfera. Nu s'a examinat raportul dintre ideea națională și votul universal, din care trebuie trase concluzii pe seama noastră. Dacă prin această prizmă s'ar fi analizat ori-cât de sumar problema, atunci s'ar fi înțeles primejdia care ne paște și strivirea unei erezii ar avea mai multe garanții de izbândă. S'a pierdut din vedere axioma elementară, că pretutindeni votul universal împinge pe planul întâi revendicările sociale în paguba unei consolidări de ordin național. Ori-ce țară călăuzită de instinctul auto-conservării, dacă mai are de satisfăcut pretenții în cadrul ideii de rasă sau de neam, păstrează pe seama elitei intelectuale conducerea politică, dându-și seama că din moment ce masele au fost investite cu plenitudinea drepturilor, ele se diferențiază pe categorii de interese și slăbesc astfel în mod firesc puterea de expansiune față cu obiectivul din afară. Nu e o teorie inventată *ad hoc* această afirmație, ci verificarea unui adevăr îndeobște cunoscut. Exemple se pot da ori-câte, de ori unde și din orice epocă istorică pentru lămurirea chestiunii. Ar fi un mare serviciu, dacă cineva și-ar lua osteneala să lămurească în cadrul unui studiu documentat teza ce atingem aici și pentru care noi nu vom schița decât fugitiv câteva stări actuale din vecinătatea noastră imediată. Vom aminti mai întâi cele petrecute în Bulgaria, unde votul universal, punând la o parte preocupările naționale, a dat naștere faimosului agrarianism al lui Stambolinsky, care cu „gărzile verzi“ inaugurase lupta împotriva orașelor și desorganiza viața de stat. Aventura, se știe, s'a terminat prin dictatura intelectualilor cari au înăbușit în sânge rățăcirile maselor. Acelaș fenomen în Iugoslavia, unde procesul de unificare interioară și de cohesiune națională nu putea fi dus înainte sub regimul votului universal. Diversele partide înjghebate, sau din lozințe regionale sau din deosebiri sociale, au paralizat bunul mers al trebilor publice și au sfârșit prin introducerea

absolutismului militar. Dar pilda cea mai vie ne-o dă Ungaria de după război. Aici se știe votul obștesc îmbrățișat cu căldură de contele Károlyi a sfârșit prin domnia lui Bela Kun și prin complectă ruină a ideii de stat. Prima tentativă de ridicare din cumplita prăbușire s'a făcut prin dictatura lui Horthy. Numai concentrarea puterii în mâna celor puțini a putut reinvia patria anihilată în funcțiunile ei de existență. După restaurare, Ungaria fămăduită de idei înaintate, nu s'a mai asvârlit în valul tulbure al sufragiului universal, dându-și seama de învățămintele de ieri. Mai era însă și-o socoteală destul de chibzuită în mintea conducătorilor dela Budapesta. Acești pășiți au înțeles că tendința lor de-a mai păstra pe viitor în spiritul public la ei acasă o revendicarea a teritorțiilor pierdute e organic legată de-o îndrumare de stat quasi-dictatorială. În ziua în care un regim democratic s'ar înstăpâni la vecinii noștri de peste Tisa, iredentismul maghiar s'ar evapora în fața puternicelor sguiduri sociale-economice, care ar angaja poporul unguresc la formidabile fricțiuni intestinale. Seria exemplelor s'ar putea mări, întărindu-se de prefutindenii cu aspecte noi axioma invariabilă care ne învață, că ori-ce colț de pământ ce nu și-a împlinit încă exigențele naționale nu poate risca să-și arunce soarta țării în alvia incertă a maselor populare, fără primejdia de-a-i fugi terenul de subt picioare.

Cercetați acum la lumina acestor considerații logice, ce se în-tâmplă aici de zece ani de zile.

Votul universal la noi s'a acordat imediat după război unei populații care în nici una din provinciile unite nu era preparată pentru exercitarea drepturilor cetățenești. De-aci nenumăratele eclipse venite în urmă. Dar în raport cu consolidarea națională a țării la ce rezultat ne-a dus? A slujit la închegarea noastră interioară? Urmăriți în cei zece ani curba regionalismului ardelean, devenit azi o erezie la cârma statului! Cântăriți cochetările „democrației“ basarabene cu steagul roșu de peste Nistru! În ambele cazuri veți vedea linia deficitară a conștiinței noastre naționale de zece ani încoace. S'au adaptat subt regimul votului universal, minoritățile măcar, ideii noastre de stat? Dimpotrivă, aici lucrurile au luat o turnură deadeptul primejdoasă! Cum-păniți desvoltarea curentelor minoritare în cursul unui deceniu și veți vedea pas cu pas întărirea lor! Votul universal nu numai că i-a pus în valoare pe unguri și sași, dar a creat forțe electorale din ucraini, bulgari și șvabi, redându-le o conștiință națională trezită artificial de noi împotriva noastră. Adăugați la aceste propaganda comunistă care subt aripile ocrotitoare ale unei „democrații“ începătoare înflorește în cumetrie directă cu demagogia revărsată pela toate răspântiile. Dacă vreți însă să aveți tabloul rezumativ și sinistru al doctrinei inoportune la noi, consultați cifrele după rezultatul recentelor alegeri comunale și judecați după aceste cifre: orașele din Ardeal, Banat, Bucovina și Basarabia* se mai găsesc în Țara românească, — da sau ba? Aceste sunt constatări precise care dărâmă și eufemismele retoricei umanitariste și combinațiile savante ale bunilor burghezi moștenitori

ai unei fațade, la spatele căreia se gândesc cu naivitate să fragă sfori
ca în vremile de demult...

Haosul e evident, guvernarea actuală a dovedit pe deantregul
cât de tragice pot deveni încercările de laboratoriu pe spinarea unui
popor... Gândiți-vă un moment, unde-am fi azi, dacă în locul acestor
rispari sterpe de energie electorale, țara ar fi fost guvernată de o
elită conștientă, care cu un plan metodic ar fi urmărit programul în-
fățit unui patrimoniu răscumpărat cu sânge?...

Azi, în sfârșit, după ce s'a scurs prima decadă de pipăiri
rătate în mod rușinos, toate se lămuresc. Adevărul poate fi spus în
mod răspicat, urmând glasul generalului Averescu, de către toți aceia
care nu sunt nici simpli cerșetori de voturi analfabete, nici naviga-
tori interesați în proștia deaproapelui.

Dilema României e categorică: ori vrea să devie stat națio-
nal cu toate atributele firești și atunci trebuie să evolueze spre un
sistem electoral care temperează tirania maselor, ori merge înainte
pe drumul apucat, dar atunci renunță la o specială ideologie de
rasă și se pregătește de biruința catehismului moscovit pe solul ei,
deveniți o chestiune de timp...

Cine gândește, e liber să aleagă...

OCTAVIAN GOGA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De ziua învierii

Flori de vișin, flori de vișin, floare albă de cireși,
Zâmbet roz pe crengi de piersic, liliac de peste vale,
Vioriu scăldată'n soare, coastă, verde când te feși,
Înflorești în gânduri anii, vremea 'mpărăției tale,
Ca atunci albești grădina cu plăpânde păștilece
Și ca ele-mi simt curate, astăzi gândurile mele.

Se înșiruie gătite, îmbrăcate'n haina lor,
Fereștruci clipind în soare, case albe și mărunte,
Și din zare, din departe, văd când vin purtat de dor
Casa noastră străjuită de răcoarea dela munte.
Mamă bună, mamă dragă, haina cerului albastră,
Cheamă Paștile de-atuncea, sărbătoare'n casa noastră...

Toaca bate miez de noapte și'n văzduhul alb și'nalt
Ne-auzit se-aude'n licăr șoapta stelelor puzderii,
Și de sus, de sus, din 'nalturi, din tărâmul celălalt,
Vine glas adânc de trâmbiși, preamărirea Învierii.
Noapte mare, necuprinsă, noapte fără de hotare,
În tării de cer acolo înfloresc mărgăritare.

Zvon de-aramă'n patru glasuri face slujbă'n patru zări,
Săbii mari de foc pe dealuri întunerecul îl taie,
Cu lumini în mâni mulțimea umple noaptea de cântări,
Mișcătoare ca o pânză frământată de văpaie.
Luminările'n ferestre ard la fiecare casă,
Șirul torțelor pe culme tac cu vorba luminoasă.

Cerul limpede, albastru, e ca laptele senin
Și'n răcoarea dimineții un buratic nu adie.
Doi copii, de mânușică, dela slujba mare vin,
Cu evlavie'n năframă poartă-anafura cea vie.
Strămoșeasca-ne credință din bătrâni ne pilduește:
Tot creștinul azi din trupul Domnului se'mpărtășește.

. . . . .
Clopotele și cântarea și curatul glas știut
Tot mai în adânc de vreme și de pace se cufundă,
Tot mai rar se-aude zvonul, se învăluie'n trecut,
Vremea 'nchide zarea albă, vremea trece undă-undă —
Mamă dragă, mamă bună, colo la iconoclaști
Să aprinzi, când e furtună, lumânarea dela Paști...

MIHAI NOVAC

Regele Ferdinand

I.

Personalitatea complexă a Regelui Ferdinand — Suveranul botanist — „Plinirea vremii“ — Un spirit clar văzător

Personalitatea Regelui Ferdinand este deosebit de complexă. Construit din contraste — cum îl înfățișează un bun cunoscător — toate scăderile inerente „pumnului de țărână“, precum și toate manifestările sale de o înaltă valoare morală, sunt rezultatul înfrățirii acestor contraste. Nu poate avea nimeni pretenția să descifreze în clipa de față toate trăsăturile intime, adânci ale personalității lui. Pentru aceasta va trebui să treacă o bună distanță de timp, ca să se poată destăinui arhivele, să-și spună cuvântul lămuritor corespondențele oficiale și particulare, cărăi au și început a-și toarce firele multiple, scoțând la iveală amănunte abia bănuite. Astfel chiar organul literar al „Asociațiunii“, revista „Transilvania“ ni-l înfățișează pe Regele Ferdinand ca „Suveranul botanist“, care „ardea de dorul florilor“ și „ținea să fie pururea între flori alpine“. Nu este nici timpul, nici locul să cercetăm acum cauzele mai adânci ale acestei predilecțiuni pentru flori din partea Suveranului, care avea suficiente motive să-și caute refugiul în împărăția florilor, când sufletul său se simțea „foarte obosit“ de aceea a oamenilor. Ne vom mulțumi să arătăm de astă dată, că Regele Ferdinand nu a fost numai sprijinitorul devotat al tendințelor noastre de unitate și întregire națională politică. Nu a fost numai personificatorul și reprezentantul de căpetenie al epocii lor de realizare. Ci a fost în același timp și o individualitate pregnantă, pururea gata a-și pleca urechia să asculte și să înțeleagă freamătul clipeilor istorice, ținând pas cu ritmul grăbit al vieții contemporane, care se cere trăită în larg și din plin, nu în izolarea trușăse a celor

ce au ca normă cuvântul horatian „odi profanum vulgus“, ci într-o cât mai apropiată și neîntreruptă atingere spirituală cu mulțimile, spre a le putea pipăi pulsul simțirii și a le înțelege din bun timp direcția pornirilor și acțiunilor, creatoare sau distructive, încurajând pe cele dinstăi și împiedecând sau atenuând pe cele din urmă.

Pătruns de conștiința, că regalitatea este o necesitate istorică în consolidarea statului național-român, și de importanța misiunii morale, educative ce rezultă din însuș principiul monarhic, Regele Ferdinand a avut chiar dela începutul domniei înțelegerea lămurită a situației și a datoriei sale de suveran.

Și-a dat seama din primul moment al urcării tronului, că „ones-titatea unui rege“ prefinde să fie îndrumate actele domniei spre binele poporului înainte de toate, iar nu spre al său personal sau spre al familiei sale. Deaceea s'a manifestat adeseori în mod spontan voința lui hotărâtă și nu s'a lăsat strămtorată, totdeauna, în formele rigide, sever etichetate ale convenționalismului protocolar.

În viața constituțională modernă a statelor și a națiunilor ele-mentul personal poate deveni factor determinant — unul dintre nu-merosii factori determinanți ai progresului — numai în măsura, în care se știe adapta ritmului general al vremii, valorificând rostul tainic al legăturii, al potrivirii depline cu spiritul timpului, care îndrumă și ac-celerează înfăptuirile epocale — după cuvântul Scripturii — numai „la plinirea vremii“.

În acest înțeles poate fi considerat Regele Ferdinand — și istoria, sperăm, că nu va întârzia să-l eternizeze astfel — ca un spirit clar văzător, ca o expresiune credincioasă a timpului în care a trăit și în serviciul căruia s'a pus fără preget. Înăgurându-și domnia tocmai „la plinirea vremii“ aspirațiunilor noastre de unitate națională politică, Regele Ferdinand apare la conducerea neamului și statului românesc într'unul din cele mai hotărâtoare momente ale istoriei noastre naționale. În graiul străbunilor săi: Der rechte Mann zur rechten Zeit.

II.

Descendența germană-latină a Regelui Ferdinand. Contribuția eredității, a familiei, a școlii și a mediului la formarea indivi-dualității viitorului Rege.

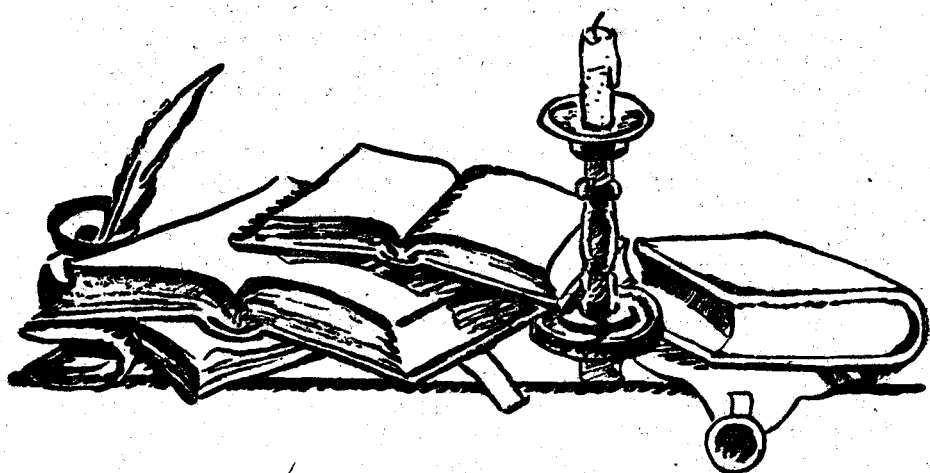
Descendent al dinastiei Hohenzollern, care a contribuit esențial la îndeplinirea operei de unificare națională a Germaniei, Regele Ferdinand s'a născut la Sigmaringen (24 August 1865) ca fiu al prințului Leopold — fratele Regelui Carol — și al Antoniei, sora lui Don Pedro al V-lea de Braganza, Regele Portugaliei. Cum se întâmplă adeseori, însușirile sufletești ale mamei s'au perpetuat în făp-tura morală și în caracterul fiului. Alături de sentimentalitatea blajină, de religiositatea adâncă, de timiditatea și delicateta, rămase de-alungub vieții lui întregi ca neșterse moșteniri maternelle, s'a afirmat însă de timpuriu și buna îndrumare a tatălui său Leopold și a bunicului său

Carol Anton, care a știut sădi în sufletul fiilor și nepoților săi un puternic sentiment al datoriei, precum și iubirea muncii continue spunându-le în cuvinte răspicate, să nu se mulțumească cu origina lor princiară, ci prin muncă neîntreruptă să caute a dovedi tuturor, că și merită titlul și rangul social, în care s'au născut. Principele Carol Anton apare din tot ce știm despre dânsul ca un educator cu deplină înțelegere pentru exigențele democratice ale timpurilor moderne, cari se împacă tot mai anevoie cu vechia concepție, că descendența dintr'o familie înaltă ar fi de ajuns să poată asigura cuiva o situație tot atât de înaltă în ierarhia socială. De aci continua lui silință de a priveghia, ca educația fiilor și nepoților săi să fie potrivită cu spiritul timpului, în care urma să se desfășoare munca vieții lor. Această sănătoasă atmosferă familiară, de care fusese străbătută, în anii copilăriei și ai tinereții, educația viitorilor regi ai României, ne poate explica și atitudinea profesorului, al cărui sfat categoric și-l reamintea Regele Carol până la sfârșitul vieții: ai ca primă datorie, să faci să se uite în relațiile cu alții, că ești prinț!

La îngrijita educație din casa părinților săi, unde era instruit de doi pedagogi — unul civil și altul militar — s'a adaos apoi buna îndrumare a școalelor solide, pe cari le-a urmat tânărul Ferdinand la Düsseldorf, unde a terminat cursurile secundare trecând cu laudă examenul de „abiturient“ și la Cassel, unde a urmat cursurile școlii de războiu. Serviciul militar activ și-l începuse la regimentul de gardă imperială din Potsdam, pentru ca după doi ani să-l întrerupă, luând din nou drumul școlii, spre universitatea din Tübingen și spre cea din Lipsca, unde a ascultat cursuri de economie politică, de științe financiare, de drept roman și drept bisericesc. Un interes multilateral și o ~~continuu~~ silință și-a ajutat, ca din varietatea îmbelșugată a studiilor universitare să-și poată însuși tocmai cunoștințele necesare și de nețagăduit folos pentru cel ce avea să îndeplinească mai târziu o chemare așa de înaltă și de grea. Înainte de a se apropia de pragul acestei îndepliniri, individualitatea lui Ferdinand s'a putut cristaliza deplin din tainele adeseori nepătrunse ale eredității, din îmbinarea obârșiei germane a tatălui său cu sângele latin al mamei sale, din influențele hotărâtoare ale educației familiare, din contribuțiile anilor de studiu și din acelea ale mediului, în care și-a petrecut anii tinereții active și ai maturității virile.

I. LUPAȘ

— Urmarea în numărul viitor —

Paști

BCU Cluj / Central University Library

„Să ne curățim simțirile, și unul pe altul să ne îmbrățișem, și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi“.

Apelul la îmbrățișarea frățească din cântarea Bisericii răsună și azi în gol. Nu poți înțelege, nici primi un îndemn, dacă nu ești pregătit pentru el. Receptivitatea noastră nu o poate clădi străinul, ci noi înșine, și la ea nu se ajunge cu ușurință, printr'un simplu act de voință, ci printr'o îndelungată elaborare spirituală. Ceea ce primim din constrângere, e numai o atitudine externă, nu o îmbogățire a spiritualității. Lovitura materială aplicată de potrivnic lasă urme în trupul nostru. Tot ce intră însă în spirit fără aprobarea și dorința spiritului, este resfrânt imediat, este eliminat ca un corp străin.

Persuasiunea spirituală implică un proces complex și adeseori îndelungat, de care nu e străină nici una din însușirile spiritului nostru. Nici odată nu începe cu voința, ci cu intelectul care el analizează mai întâi problema pusă de tine sau de altul.

O îmbrățișare frățească între români, după doisprezece ani de conflicte pătimase, coborâte până la mobilul urei și al setei de distrugere, nu ar fi numai un act creștin de Paști, ci un înalt act național, cu urmări incalculabile pentru consolidarea statului.

Dar apelul ar fi zadarnic, pentrucă înaintea lui nu există pregătirea spirituală necesară. Din haosul frământărilor de după unire începe să se desprindă un singur element al acestei pregătiri, și a

cesta negativ: Un sentiment de saturație a societății față de reducerea tuturor preocupărilor la cele politice. Saturație în creștere azi, dar care încă n'a ajuns la o scârbire totală, în așa măsură încât să caute cu înfrigurare mijloacele prin care să scape de înneccul ce o amenință. Totuși, este un început plin de făgăduințe.

Originea răului ce ne bântue, care ne învrăjbește și ne anihilează puterile, nu este dealfel, în primul rând, în majoritatea societății noastre. Aceasta, dela unire până azi, ar fi fost bucuroasă să nu fie luată de valorile provocate de minoritate. Dar această minoritate, care ne-a dat preocupările exclusiv politice, a acaparat în așa măsură resorturile vieții publice, încât și fără voia ei, majoritatea a trebuit să joace după acest cântec. În conștiința celor mai mulți, dela unire până azi, a trăit ca un ideal pe care l'ar fi acceptat din toată inima, nu vrajba și dușmănia între fiii aceluiaș popor, ci îmbrățișarea frățască. Bucuriei creștinești de Paști, marea majoritate a nației noastre nu i-ar fi pus piedeci nici în zilele comune ale celor doisprezece ani.

Totuși vina împărecherilor de azi este și a ei. Cu preț de jertfă, nu trebuia să le suporte. De jertfă însă fugim cu toți. Și chiar azi când saturația e aproape de înnecc, de asfixiare, societatea încă nu e gata de jertfă.

Cei cari au stricat bucuria înfrățirii românești prin învrăjbiti politice duse până la conturarea unei reale primejdii naționale, nu și-au făcut niciodată o revizuire a conștiinții, nu au făcut un pas pentru pornirea procesului spiritual din care singur poate urma cuminișirea lor, și revenirea la stări psihologice normale. Nu se gândesc să facă acest început nici azi când tot mai multă lume dă dovezi de scârbire față de felul cum se agită și se rezolvă la noi chestiunile de ordin public, prin prisma partidului politic.

O trecere prin prisma intelectului luminat a originilor răului de azi, a motivelor care l-au determinat, a ideologiei, dar mai ales a patimelor din care a pornit, ar fi un început de pregătire la îmbrățișarea cea frățască. S'ar vedea că aceste origini nu pot suporta o critică dreaptă a propriului intelect, că nu avem razim pentru afitudinea noastră nici în noi înșine. În intimitatea rașunii critice proprii, noi înșine ne-am părăsi pe noi cei activi.

Pușini dintre cei ce au participat activ la marea învrăjbită frățască, sunt însă prieteni cu acest examen critic intelectual.

Și numai cel ce trece peste el, poate face al doilea pas pentru bucuria pascală a îmbrățișării frățești: curățirea simțirilor.

„Să ne curățim simțirile și unul pe altul să ne îmbrățișăm“, spune cântarea marelui praznic. Din examinarea intelectului, care nu poate susține sincer ura și învrăjbită, se poate vedea că adevărata origine a răului e ceea ce am depozitat în simțăminte.

Apetiturile sunt vinovate de întreaga despărțire sufletească de azi dintre deosebitele tabere politice. Și nu numai apetiturile materiale. Mai mari ravagii au făcut cele de ordin spiritual: ambiția, setea de putere, duhul întrecerii și al ingenunchierii reciproce, înfâietatea.

Tot calităţi ale spiritului cari pentru elementul intelectual tânăr din România se schimbă uşor din virtuţi ce pot fi în slăbiciuni şi patimi. Valori spirituale pe cari nu le folosim la construcţii solide şi serioase, ci în mici jucării pentru copii.

Vor trece încă generaţii până vom ajunge la ambiţia plină de nobleţă, la setea de puteri sănătoasă, la duhul întrecerii creator al adevăraţilor bărbaţi de stat, cari se uită pe ei, mânaţi de aceste impulsuri, pentru a vedea numai binele neamului lor.

„Să ne curăţim simţirile“, pentru a putea vedea adevărul, scăpând de balastul patimilor elementare, — este uşor de spus! Indemnul e uşor de dat.

Dar nu-l primesc decât oamenii cari pot. Şi dacă omul întreg nu-i altceva decât conglomeratul acestor patimi ce îngreiază simţirea, nu se poate curăţi de ele, pentrucă se sinucide. Nu mai rămâne nimic din el lăpădând balastul, când el întreg e acest balast.

De aceea e nevoie în frunte de oameni cari sunt mai mult decât ghem de patimi omeneste, din cari să mai rămână nu ceva, ci mult, şi anume ce e esenţial şi superior omenesc, şi când îşi „curăţă simţirile“ pentru a putea da „îmbrăţişarea frăţească“ deapropelui său.

E nevoie de aluat capabil de nobleţă spirituală, de material uman susceptibil perfecţionării, pentru a ajunge la recunoaşterea defectelor şi la curăţirea simţurilor de patimi.

Nu vom greşi afirmând că omul socotit luminat, cult, în mijlocul societăţii de azi, în fruntea ei, află mai multe motive şi prilejuri de duşmănie, de ură, de conflicte cu semenii săi, decât cel lipsit de cultură şi putere. Pentrucă are mai multe dorinţe, mai multe patimi câtă vreme concepţia lui de viaţă nu-i la superioritatea culturii lui, sau când întreaga ţintă a vieţii sale o pune în ziua de azi, şi în viaţa trecătoare. Un astfel de om nu va putea lucra şi realiza în perspectiva viitorului, nu se va putea ridica până la înălţimea din care se pot privi valorile naţionale cele statornice, şi se pot elabora virtuţile individuale, valorile interne cu caracter de vecinicie.

Oamenii mici sunt depozitarii patimilor mari. „Îmbrăţişarea frăţească“, nu numai cea dela praznicul Paştilor, ci din fiecare zi, nu implică numai recunoaşterea defectelor proprii şi „curăţirea simţurilor“, ca şi recunoaşterea superiorităţii şi a meritului deapropelui. Simţul şi convingerea inferiorităţii dacă naşte invidie în loc de stimă şi dragoste, nu te lasă la îmbrăţişare frăţească, la această disolvare a spiritului în spirit.

În zbuciumul şi învrăjbirile societăţilor primitive, invidia joacă un rol de frunte. O descoperi la fiecare pas în relaţiile dintre oameni, o afli cu uşurinţă la rădăcina faptelor altfel neexplicabile.

* * *

Paştile! Praznicul iertării şi înfrăţirii creştineşti! Ce poate face marea sărbătoare cu îndemnul ei în mijlocul frământărilor dela noi?

Sufletele noastre sunt departe de sărbătoarea lor! Nu-i lumina primăverii și nu-i căldura ei în spiritele noastre. Ci ele sunt învolburate de nori grei și vânturi rele, crivățul pustiitor al pasiunilor, al slăbiciunilor, al lăcomiei, al urii și al invidiei, suflă sinistru, suflă a moarte și a îngheț de iarnă. Cum să le treci cu un apel, fie și al lui Dumnezeu, în sărbătoare, în îmbrățișare frățească și roditoare, când ele sunt în munci și suferințe cumplite?

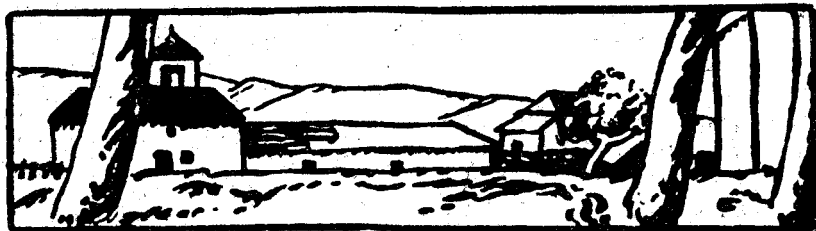
Da, sunt în munci! Bucuria spirituală, fericirea, nu sălășluiește în omul instințului, al patimilor elementare, ci numai în virtuțile prin cari ne biruim pe noi înșine, și în valorile sufletești superioare, cu caracter de vecinicie.

Imbrățișerii pascale trebuie să-i premerge bucuria și independența duhului. Bucurie creștinească nu poate avea cine nu-i capabil de sinceră bucurie omenească. Și tu trebuie să învii pentru a slăvi învierea lui Hristos.

I. AGĂRBICEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Banca internațională și stabilizările

— Institutul de credit ipotecar —

Banca internațională, a cărei înființare s'a hotărât prin acordurile dela Haga, nu are atribuțiuni noi care să nu fi existat mai înainte.

Intr'adevăr, ea moștenește atribuțiunile agentului reparațiilor dela Berlin și ale comitetului de transfert, care sunt desființate. Misiunea acelor instituțiuni era de a ușura transferul către aliați a sumelor ce statul german avea să plătească.

Plata reparațiilor era scindată, așa dar, în doi termeni:

1. Vărsarea de către guvernul Reichului în mâinile agentului general al reparațiilor dela Berlin a sumelor înscrise în buget în contul reparațiilor. (Depozitarea lor se făcea la Reichsbank.)

2. Transferarea acestor sume către aliați de către comitetul de transfert și agentul reparațiilor.

Statul german era liberat de obligațiunile sale prin vărsarea sumelor către agentul reparațiilor. Pe el nu-l mai interesa facerea transferurilor.

Această procedură fusese adoptată pentru a evita consecințele dezastruoase ce-ar fi putut avea pentru valuta germană o convertire bruscă de mărci în devize străine în care urma să se facă plata reparațiilor.

Intr'adevăr, când după nenumărate peripecții politice și conferințe internaționale, care au urmat tratatului dela Versailles pentru regularea chestiunii reparațiilor, guvernul d-rului Wirth începu la 1921 politica așa zisă „de execuțiune“, adică politica ce trebuia să dovedească intențiunea Germaniei de a-și satisface obligațiunile, consecințele acestei politici pentru moneta germană au fost foarte grele.

Devizele, pe care Germania trebuie să și-le procure pentru a plăti aliaților, au făcut ca marca să apuce pe drumul prăbușirii, pe

care nu avea să se mai oprească până târziu când avea să înfăptuiască reforma monetară. (Această prăbușire începută din cauza reparațiilor fu apoi ajutată de inflațiune.)

Dar o Germanie ruinată financiarmente nu putea plăti. Realitățile economice obligau, deci, pe aliați să procedeze la revizuirea politicii lor. *Perioada așa zisă de constrângere*, în care Germania este obligată să plătească datoriile aliaților indiferent de modul cum își va procura devizele, trebui să înceteze. Ea dusese Germania la ruină. Marile datorii între state nu se pot plăti decât atunci când o expansiune comercială a statului debitor îi permite să-și procure devizele necesare efectuării acelor plăți. După o scurtă perioadă de *procedură precomercială*, lucrurile au apucat pe calea adevărată a *procedurii comerciale* pe care se găsesc și astăzi. Această perioadă fu inaugurată de planul Dawes acceptat de conferința dela Londra.

Mai întâiu aliații susțin reforma financiară a Germaniei printr'un împrumut de 800 milioane mărci aur, apoi se reglementează reparațiile.

Cum am spus, statul german era deacum încolo liberat prin depunerea sumelor în mărci la Reichbank în contul agentului general al reparațiilor. Pe el nu-l mai interesa modul de transferare către aliați ale acestor sume.

În ce constă producerea comercială?

Cumpărătorul francez, de pildă, ce ar vrea să se aprovizioneze din Germania încheie un contract cu un producător german. El se duce cu acest contract și îl înfățișază comisiunii de reparațiuni apoi comitetului de transfert. Prețul însă el îl depune guvernului francez. Acesta trage o rată asupra agentului general al reparațiilor dela Berlin, (căruia guvernul german îi depusese sumele datorite) rată care este imputată asupra cotei anuale franceze din reparațiuni.

Cumpărătorul francez ia această rată pe care o trimete vânzătorului german care se prezintă cu ea agentului de reparațiuni spre a-și incasa prețul.

Dacă în acest chip statul francez, de pildă, nu-și epuizează cota sa anuală din reparațiuni, comitetul de transfert va îngriji pentru convertirea în franci a restului din această cotă, ce a rămas depusă la Reichsbank, treptat și în limita posibilităților pentru a nu periclita valuta germană.

Prin acordurile dela Haga agentul reparațiilor și comitetul de transfert se desființează. Atribuțiunile lor sunt moștenite de Banca internațională a cărei înființare simplifică și mai mult lucrurile.

Într'adevăr, această bancă în ajunul termenului de plată al Germaniei către aliați, lansează pe piața internațională împrumuturi în devize străine, cu care plătește statelor aliate sumele ce le sunt datorite. Aceste împrumuturi banca le garantează cu sumele în mărci ce le depune statul german, pe care le convertește apoi, în scopul de a achita anuitățile împrumuturilor, în devizele necesare pe măsură ce dezvoltarea comerțului exterior german o face cu putință.

A fost necesară această rezumată istorie a circumstanțelor ce au

condus la crearea acestei instituții, pentru a-i pătrunde bine misiunea.

Ea este un procedeu, aproape perfect, prin care un stat se poate plăti către altul de o importantă datorie fără a-și periclită valuta și stabilizarea monetară, care în mod fatal ar suferi din pricina unei conversiuni brusce a unei monete oarecare, în mare cantitate, în devize străine.

Această bancă are un scop oarecum limitat: plata reparațiilor. Din expunerea ce am făcut-o a reeșit însă, cred, ceea ce este adevărat că principiu general în această ordine de idei. Banca internațională ar putea, deci, să nu-și circumscrie activitatea unei soluțiuni de speță: plata reparațiilor rezultând din războiul mondial. Pentru a fi un adevărat și important factor de ușurare economică internațională, ea ar putea aborda cu curaj toate problemele similare. Ar putea ușura toate plățile datoriiilor între state, indiferent care ar fi cauza lor, atunci când statele debitoare, din cauza unui portofoliu prea restrâns de devize străine ce ar poseda, — rezultat și el al unei anemii temporare a comerțului lor exterior, — și-ar vedea amenințată, prin diminuarea excesivă a acestui portofoliu, stabilizarea lor monetară.

Vom da un exemplu elocvent;

Banca noastră națională posedă actualmente 12 miliarde stock aur-devize reprezentând, în raport cu angajamentele, 42% acoperire.

În curând statul român are de plătit în străinătate cuponul datoriei publice ce se ridică la 1.5 miliard. Devizele pentru această plată vor trebui, dat fiind tensiunea actuală pe lângul nostru de devize, luate dela Banca Națională, al cărei stock va scădea la aproximativ 39% acoperire, minimum legal fiind 35%.

O margine de 4% este destul de deșul de debili atunci când în fiecare săptămână acest stock acuză o nouă scădere; — dela 8 la 15 Martie ea a fost de 370 milioane.

În ocazii similare Banca internațională va putea fi de folos unui stat.

* * *

Institutul de credit ipotecar transitoriu este isvorât din criza de credit ce bântuie pe piața noastră.

Politica de deflațiune a institutului nostru de emisiune, politică la care el a fost constrâns de necesitatea de a-și apăra stockul său metallic în perioada ce a urmat stabilizării, este cauza acestei situațiuni.

Este evident că nu criticăm această politică ce, prin ridicarea bruscă a taxei de scont dela 6% la 9%, a adus, cum am spus, o adevărată deflațiune monetară, scontul Băncii Naționale devenind inaccesibil, deci, biletele în circulațiune scăzând simțitor. Ea s'a impus ca o necesitate din moment ce balanța noastră defavorabilă amenința stockul de acoperire. Scăzând biletele în circulațiune banca obținea un procent mai mare de acoperire a circulațiunei; iar provocând scumpirea dobânzilor, ea se așterea la un aflux de capitaluri străine ce i-ar fi întărit stockul său.

Dar capitalurile străine nu au venit să umple golul pe care politica de scont a băncii noastre l-a lăsat în circulațiunea noastră monetară. Consecința a fost că în urma acestei rarefieri a mijloacelor de circulațiune s'a produs o enormă scădere a prețurilor.

Or, economia noastră care în lipsă de capital propriu, — exploatările agricole mai ales — apelează în cea mai largă măsură la credit, s'a resimțit foarte dureros de aceasta.

Producătorii și-au putut valorifica foarte greu produsele lor din cauza scăderii prețurilor, pe de o parte. Pe de alta, datoriile deși nominal au rămas aceleași, realmente însă au crescut. Leul și-a sporit cu mult mai mult puterea de cumpărare față de ceea ce era la epoca contractării datoriilor, din pricina politicii de deflațiune.

Iată din ce cauză proprietarii ipotecați, care au obținut nimica toată pe ceea ce au produs imobilele lor, neputând astfel face față datoriilor, își văd imobilele scoase la licitație și adjudecate pe prețurile ridicole, care constituie simptomul crizei actuale.

Statul avea datoria să intervină în această chestiune, deoarece el era inițiatorul politicii care provocase această stare de lucruri.

El a și făcut-o luând inițiativa, așa de laudabilă ca idee, a înființării unui credit ipotecar tranzitoriu. Această instituțiune are rolul de a prelua creanțele ipotecare asupra sa, despăgubind pe creditori, spre a evita astfel scoaterea în vânzare a imobilelor gravate de sarcini, în aceste momente de criză când nu s'ar putea obține prețuri decât sub valoarea reală a acestor imobile.

Instituțiunea va avea un capital de 100 milioane subscris de 10 mari bănci din țară. Ea are facultatea de a lansa obligațiuni până la suma de 600 de milioane. Volumul de operațiuni va fi deci de 700 milioane.

Nu ne putem împiedica de a nu observa, că aceste modeste mijloace sunt complet insuficiente pentru a produce într'adevăr o ușurare în soarta proprietarilor ipotecați. Cu 700 milioane deabia s'ar putea prelua creanțele ipotecare ce grevează proprietatea fonciară dintr'un singur județ.

Socotim că numai disponibilități de la 3—4 miliarde în sus ar însemna într'adevăr ceva serios.

Apoi vom mai avea obiecțiuni asupra mecanismului însuș de funcționare a instituțiunii.

Cauza răului este criza de credit. Creditorii cari suferă de lipsa de bani nu mai pot consimți la prelungirile creanțelor. Dar a căuta să remediezi acestei situațiuni solicitând pieței noastre subscrierea obligațiunilor este să te învârtești într'un cerc închis.

Când toată lumea suferă de lipsă de bani, cine să aibă bani disponibili pentru a subscrie obligațiunile? Ne îndoiim că chiar neînsemnata sumă de 600 milioane va fi acoperită pe piața noastră financiară.

Pentru a acoperi o emisiune mai mare va trebui, așa dar, să ne adresăm străinătăței. Dar străinătatea nu va consimți să subscrie decât în valută forte. Subscriitorii străini au fost destul de dureros în-

cercați de împrumuturile antebelice ca să mai consimtă să subscrie în moneda statelor mici, oricât de solidă ar fi stabilizarea lor monetară.

Subscrierea în monedă străină, comportând anumite riscuri, se poate ca institutul ipotecar, o instituțiune particulară, să aibă oarecari ezitări, cu atât mai mult cu cât va trebui să-și imobilizeze pentru lungă vreme plasamentele.

Totuș lansarea de obligațiuni în monedă străină, pe care credem că dată fiind siguranța plasamentului — este vorba doar de ipotecă — finanța străină le-ar primi cu bunăvoință, este singura soluțiune.

Și este cu atât mai de dorit cu cât ea ne va aduce în țară o bună cantitate de devize de care avem, în aceste momente, atât de mare nevoie.

G. NICULESCU-BUZEȘTI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Minunile unei legi

(Vorbele doamnei Opinia)

Domnii A., L. și G. primii doi politicieni militanți cu violente izbucnirii verbale și ultimul gazetar tăios cu înclinații spre pamflet, stau tăcuți și meditează mocnit la *masa bârfelei* dintr'o cafenea „numai pentru intelectuali“. După o lungă tăcere, în care toți trei au fumat turlind cu gesturi desperate cartoanele țigărilor în scrumiera din mijlocul mesei, se privesc lung și izbucnesc într'un nestăpânit hohot de râs.

L.: Va să zică...

A.: Gata! S'a votat!

G.: Prin urmare pușcăria ne mănâncă!

L.: Ce faceee? Tu crezi că eu am să-mi pun lacăt la gură și n'am să spun tot ce gândesc?! Să poștească să mă dea în judecată!

A.: Păi o să te dea! N'ai auzit ce-a spus șarpele cu ochelari?

G.: Pardon! Fachirul dela finanțe!

A.: Da! „Legea e făcută pentru a fi aplicată.“

L.: Vax! N'au să îndrăznească!

(Domnul N. cu înfățișare de burghez bine hrănit, cu o chelie respectabilă și direct proporțională cu burta, se apropie legănat și pune mâna pe un scaun de la *masa bârfelei*.)

N.: Vă salut! Imi dați voce?

L.: Vă rog!

N. (zâmbind): Asta-i *masa bârfelei*?

A.: A fost!

N.: Și acum nu mai este?

L.: Ba este!

N.: Știam! Chelner! O turcească dulce, subțire, bine fiartă și fără cainac.

(Domnul N. își aprinde o țigară, își desbracă pardesiul și privește zâmbind spre parteneri.)

N.: Ticăloasă vreme!

A.: Ploae mocniță de primavară.

N. (către L.): Ei?!

L.: Ei!

N.: Ei, dumneata ca politician militant, ce zici de legea asta?

L.: O, porcărie!

A. (ii trage un ghiont): Fii cu băgare de seamă.

N.: Nu-i așa? Ne bagă pumnul în gură. (către G.) Este?

G.: Păi... este!

A. (la urechea lui L.): Să știi că ăsta e un agent provocator al guvernului!

L. (cu indoială): Oare?! (la urechea lui G.): Țăsta trebuie să fie un agent provocator al guvernului.

G.: Așa mi se pare!

L.: Atunci să-l lăsăm în... Vaida!

G.: Ba să-i jucăm una bună!

N. (către G.): Dumneata, ca gazetar trebuie să fii revoltat.

G.: Pentru ce?

N.: Păi, n'ai să mai poți scrie! Cu ușa pușcăriei deschisă înainte, stilul d-tale are să devină mălăeț și impersonal.

G.: Domnul meu, te înșeli. Legea alarmismului este o lege minunată. (A. și L. ghiontesc semnificativ și își șoptesc la ureche).

N.: Nu mai înțeleg nimic!

G.: Nu înțelegi, pentru că d-ta nu poți sesiza binefacerile ei. Nu observi că n'au trecut decât 4—5 zile dela votarea ei și minunile se înfăptuiesc cu o uluitoare repezeală? Criza a încetat și...

N.: Cum a încetat, domnule?! Dumneata nu vezi că falimentele curg și comercianții ne sinucid?!

G.: Mofsurile opoziției! Infame jocuri de culise ca să îngreuneze marșul triumfal al finerii noastre democrației!

N.: Dar criza de guvern?

A.: Vax! Unde vezi criză de guvern? Guvernul e mai tare ca oricând!

N.: Ei, asta-i! Dar demisia ministrului de război?

L.: Ți-am spus eu că nu poți sesiza! Păi bine, ministrul de război facea parte din partid? A demisionat?! Ei, și? Cu ce a slăbit partidul? Premierul i-a luat locul și gata! Nu mai avem generali? Aud?

N.: Ba mai avem!

L.: Păi, atunci?! O să găsească altul!

N.: Dar Ștere cu basarabeni?

G.: Văi, domnule, cum nu înțelegi!

N.: Cum nu înțeleg?! Nici aia nu-i rupfură?

A.: Firește că Stere nu-i ruptură. Aici e cea mai subtilă acțiune politică a premierului!

N.: Ha, ha, ha! Mă faci să râd!

A.: Pentru că nu înțelegi! Mă rog, guvernul național-tărănesc se bucură de cea mai formidabilă popularitate, pe care n'a cunoscut-o până acum nici un guvern. Este?

N.: Să zicem!

A.: Bun! Această imensă popularitate îl face să n'aibă opoziție.

N.: Cum poți să spui asta?! Păi...

A.: Mă rog, mă rog, n'am terminat. Fac opoziție în Parlament?

N.: În Parlament nu, că s'au retras!

L.: Păi, vezi! Ori, guvernului îi trebuie opoziție în Parlament, că așa cere Constituția, pe care el o respectă literă cu literă. Și ca să aibă opoziție în Parlament a pus la cale pe Stere să simuleze această neînțelegere, numai pentru a satisface Constituția. Abilitate politică, domnule! Guvernul e mai tare ca oricând!

N.: Mă apucă amețea! Nu pot înțelege această...

G.: Cum ai să înțelegi dacă nu ești om politic?! „Nu cerceta aceste legi, că ești nebun când le înțelegi.“ Așa spune poetul!

N.: Bine domnilor, dar în fiecare săptămână demisionează câte un ministru. Asta înseamnă tărie?

G.: Firește! Partidul este un nesecat izvor de competențe care așteaptă să le vină rândul pentru a-și dezvolta cunoștințele în serviciul patriei. Acolo unde se afirmă cea mai formidabilă rezervă de competențe și specialități, dă vezi slăbiciune?! Se poate?! Cluj

N.: Domnilor, vă bateți joc de mine?!

L.: Cum poți crede asta? Avem noi aerul că glumim?!

N.: Nu mai știu ce să cred! (către A. și L.) Dv. până acum câteva zile, tunăși și fulgerași împotriva guvernului. (Către G.) Și dă vârsai foc pe nări și aruncași explozibile de la gazetă. Și de odată ați schimbat macazul.

G.: Domnul meu, eu sunt obiectiv! Eu sunt exponentul opiniei publice. Eu n'am personalitate. Inregistrez părerile celor mulți. Nu uita, te rog, că eu, ca exponent al opiniei publice, am fost totdeauna de partea democrației. Prin urmare sunt consecvent. Numai partidul național-tărănesc este cu adevărat democrat.

N.: Vrei să zici reacționar!

L.: Ssst! Nu bârfi!

N.: Cum? Și d-ta te-ai dat cu guvernul?

L.: Pardon! Dacă nu admit principiile lui, nu înseamnă că nu trebuie să-i recunosc capacitatea și mai ales solidaritatea de partid.

N.: De când ai constatat asta?

G.: Ne-a lămurit deplin legea alarmismului. D-ta n'ai observat minunile?

N.: Care minuni?

G.: După noua lege, d. Aurel Dobrescu nici n'a fost în pădure, nici n'a văzut... lupul; d. D. R. nu mai zice „ambele frăi chestiuni“ și a

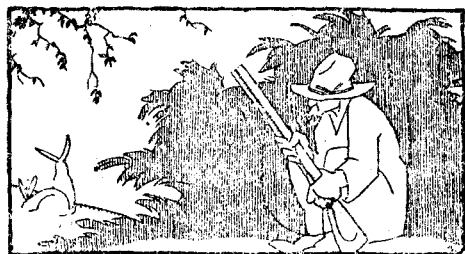
devenit scriitor de 'spiritual; d. Vaida nu mai face gafe; d. Maniu franșează în doi timpi și trei mișcări cele mai încurcate chestiuni fără expozeu și fără cei 100; de remaniere nu mai e nevoie și cabinetul se primenește și se completează fără dureri și complicații; directorii regionali se trudesec pentru binele neamului; funcționarii zburdă ca niște mielușei pe iarba verde; comerțul înflorește ca merii sub ploaia binefăcătoare; leul nu mai este jigărit și nu se balansează când în cap când în coadă, ci s'a înțepenit ca un leu dela palatul prezidenției; globalul a fost scăzut așa de mult că funcționarii au făcut ofertă să plătească mai mult și guvernul democratic refuză; țărani au atâfia bani că au început să voiajeze în străinătate; problema șomajului a fost rezolvată ingenios: șomerului i se seoate stomacul ca să nu mai sufere de foame și guvernul a luat dispoziții prin prefecturile respective să-i crească pe corp o blană care să năpârlească primăvara și să se întregească toamna. (Domnul N. se ridică)

N.: Vă bateți joc de mine! (Se depărtează supărat):

G.: (continuă) Căinii umblă cu covrigii în coadă și la Blaj a plouat cărnați; din Bădăcini au început să mustească două râuri, unul de lapte și altul de miere; „Patria“ a căpătat spirit și decență; d. Helfant e atașat de presă pentru gloria democrației și onoarea neamului românesc și fericirea domnește peste tot acum și deapuru=rea. (Către A. și L.) L'am lucrat! Numai poate zice nici că suntem contra guvernului nici că nu îngenunchem plin de admirație în fața democrației de pe Târnav.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VLADIMIR NICOARĂ

Cronica politiceii interne

Războiul împotriva invalizilor

Marii mutilați ai războiului unității noastre naționale, cari acum doisprezece ani au trecut, acoperiți de glorie și întovărășiți de frenezia admirației populare, pe subt Arcul de triumf, au cunoscut deunăzi suprema rușine de a fi udați pe străzile Capitalei de tulumbele cu apă ale unei cârmuiri imbecile și lașe.

Spectacolul a fost neomenos și degradant. Ostașii de astăzi ai țării, sortiți să apere cu pieptul lor hotarele amenințate, au primit poruncă să lovească pe combatanții de ieri, schilodiți în serviciul patriei. O ironie mai sângeroasă nu se poate închipui. Guvernul, care a lăsat libere demonstrațiile comuniste din Basarabia, cu steag roșu și cu lozinci distrugătoare, znopește în bătăi pe făuritorii României-întregite, fiindcă îndrăznesc să ceară menținerea unei ridicole reduceri de tarif pe calea ferată.

Mișelia aceasta s'a săvârșit în numele ordinei, pe care, înțegeți dumneavoastră, ci-că invalizii o amenință și patronii bolșevicului Zipștein o apără!

Căcece s'a întâmplat ar fi de neînțeles, dacă n'am ține seamă de viciile congenitale ale regimului actual și de stigmatele incurabile ale oamenilor cari îl susțin. Un partid politic, născut din impudica promiscuitate cu toate curentele subversive, nu se simte dator cu niciun simțământ de recunoștință față de eroii tranșeelor. Oamenii cari au tăgăduit sistematic valoarea jertfelor consimțite pentru desrobirea provinciilor românești subjugate au fost în continuitate de acțiune, când au așezat cordoanele de jandarmi înaintea foștilor luptători de pe frontul morții eroice.

Sunt adversari, cari s'au mai întâlnit și altădată, iar acum se regăsesc din nou, în tabere opuse.

Nu-i, oare, ministru de interne, d. Alex. Vaida, autorul blestemelor adresate armatei române prin *Reichspost*-ul dela Viena? Nu-i președinte al Parlamentului român d. Csicsó Pop, care a tremurat de indignare la vestea declarației de război a României dela 1916? N'ați cocoțat sus de tot, în fruntea treburilor publice, pe d. Iuliu Maniu, legionarul habsburgic, care trăgea cu tunul în noi pe frontul Bucovinei?

Cum era să incolțească în sufletul uscat al acestor profitori ai unirii pietatea pentru epavele glorioase ale oștilor desrobitoare? În nenumărate rânduri, ei au lansat teoria că armata română a pierdut războiul; că România-intregită a ieșit din cele paisprezece puncte ale președintelui Wilson; și că Ardealul s'a scuturat din robia milenară grație unor discursuri proaste rostite la Alba Iulia în istorica zi de 1 Decembrie 1918. Tălmăcind rostul lor în marea familie românească prin prisma unei concepții contractuale, ardelenii cari dau astăzi porunci la București, privesc pe marii mufilași ai războiului unității noastre naționale ca pe niște solicitanți inoportuni, cari turbură digestia anevoioasă a îmbuibaișilor instalați la masa întinsă a slujbelor rentabile...

O întrebare ne-a răsărit, de-atunci încoace: Ce-o fi zicând la toate acestea căpitanul de rezervă Ion Mihalache, tovărășul politic al d-lor Maniu, Csicsó & Vaida, care poartă pe cămașa sa țărănească cruculița albastră a unui ordin vitejesc? Dar ne-am adus aminte, că învățătorul dela Topoloveni a abdicat demult dela orice gest de demnitate.

Ministru din ordin

Criza din guvern, provocată de demisia motivată a dlui general Cihoski, a fost, zice-se, rezolvată prin numirea dlui general Condeescu în postul, astăzi mai dificil ca oricând, de ministru al armatei.

Simțind, că gestul dsale are nevoie de o justificare în fața țării și înaintea camarazilor, d. general Condeescu a precizat dela primele cuvinte în discursul de instalare, că a primit portofoliul ministerial din înalt ordin. Guvernul actual pus într'un greu impas, în conflict fășiș cu oștirea țării, gata să se prăbușească din această pricină, a fost, deci, încă odată salvat prin intervenția binevoitoare a Regenței, care sărindu-i în ajutor i-a oferit un titlar pentru departamentul armatei. E în afară de orice îndoială, că la apelul dlui Iuliu Maniu, fostul voluntar austriac, nici un general român n'ar fi răspuns. Intervenind „înaltul ordin“, d. general Condeescu, în calitatea sa de adjutant regal, s'a executat.

Trebuie să spunem neted, că această surprinzătoare soluție, desprinsă de dincolo de practica vieții constituționale, n'are în realitate decât valoarea unui paliativ. Conflictul între guvern și armată nu s'a aplănat. (Brutalitățile ordonate împotriva invalizilor au adaos un nou motiv

de încordare pe lângă cele existente). Dl general Condeescu n'are nici în clin nici în mână cu colegii săi de pe banca ministerială. Nu-i atât un colaborator, cât pare să joace rolul unui observator. În orice caz, d. Iuliu Maniu nu poate să conteze pe serviciile sale în ceasuri de grea cumpănă pentru partid. Mai de grabă: dimpotrivă.

Ni se pare, însă, destul de ciudat, că Regența, care ar trebui să vadă cea dintâi efectele dezastruoase ale unei cârmuiri vinovate și nepricepute, în loc să intervină cu autoritatea sa pentru a împiedica destrămarea țării, întinde colacul de salvare dlui Iuliu Maniu oridecâteori acesta e pe punctul să se cufunde în mijlocul propriilor sale greșeli.

La atât să se reducă oare, rolul Coroanei? Să pună proptele salvatoare guvernelor osândite să piară prin propria lor neputință?

Ce zice Regența ?

De aceia, lumea cu grije de viitorul țării a început să fie cercetată de regretabile nedumeriri.

Altădată, în împrejurări asemănătoare, când principiul de autoritate și coeziunea vieții de stat erau amenințate, se putea spune: Ce zice Regele? Astăzi, refrenul firesc al atâtor constatări îngrijorătoare cu privire la mersul vieții noastre publice, ar fi: Ce zice Regența ?

Ce zice Regența despre creșterea propagandei bolșevice în Basarabia?

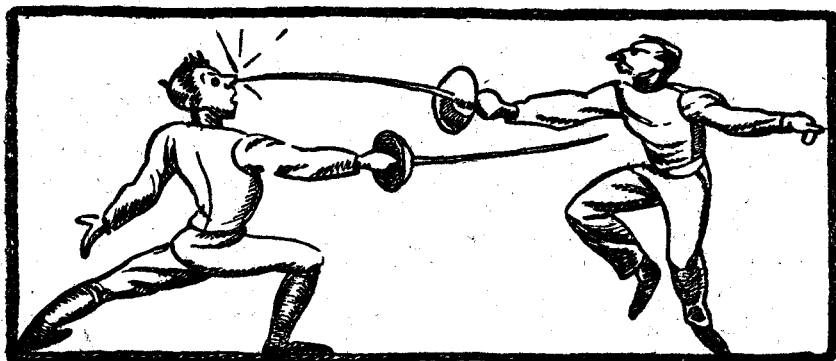
Ce zice Regența despre ruina tot mai evidentă a economiei noastre naționale?

Ce zice Regența despre maltratarea invalizilor, eroicii supraviețuitori ai războiului de întregire?

Ce zice Regența despre soarta unei cârmuiri nepricepute, care seamănă în jurul ei numai dezastre și încearcă să se mențină prin violență ?

Zadarnice sunt toate aceste puncte de întrebare. Regența nu zice nimic...

ALEXANDRU HODOȘ

GĂZETA RIMATĂ

Măgarii parlamentari

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sunt mulți măgari de treabă 'n omenire
Și cred că de aceea se întrec
De trec
Prin fabulă la nemurire.

De pildă: ni se spune că pe o vreme grea,
Creștinii, sperați de sărăcie,
Au hotărât ca deputați să fie
Vreo nu știu câte sute de măgari sadea.
Având doar lungi urechi și minte scurtă
Ei se gândeau c'or face treabă multă;
C'or ascultă pe orice gură-cască
Și'or hotări așa făr' să gândească.
Și i-au ales: iar ei, se înțelege,
Cu primul gând s'au îndreptat spre rege.
O ceată dintre ei plecă pe dată
Să meargă'n delegație înaltă,
Și-au fost în delegație la leu.
Nu-i prea ușor, o înțeleg și eu
Să ieși curat, cu fața luminată,
Dintr'un demers așa de delicat și greu.
E deci firesc, că și ei se siliră

Să iasă treaba strună, cât mai bine.
Vorbì din ei timid un oarecine:
— Mărite leu! Modesta=mi liră,
Deși sunt muzicant sadea,
În veci nu va putea
Să dea
Mărirea ta, ce'n veci ne miră.
Dar am dori ceva (în marea=Ți chibzuire,
Tu asta poți s'o faci, numai să vrei),
Dorire=am o povară să ne iei,
Și'n veci Ți=or da măgarii proslăvire.

La aste vorbe leul cam strâmbă.
Dar, fiindcă=i leu, zâmbi și întrebă:
— Ce bine vreți?
Spuneți!
— Jupânul cal, Măria Ta,
Am vrea
În grajd cu noi de azi să nu mai stea.
— Și=anume pentruce?
— Nu=i lucru mare,
Și vom răspunde la 'ntrebare.
Măria Ta, oricine, în plimbare,
Il vede stând în rând cu noi la pari
Prea ne observă iute că suntem măgari.

A râs și leu=atunci, de nu mă'nșel.
(Că d'aia cic'ar fi măgari pe lume)
Și că=s măgari, a observat și el,
Dar vorba e că, pentru aste glume,
El i=a satisfăcut pe dată, ca un miel.

MIRCEA PALODĂ

ÎNSEMNĂRI

Frământarea tinerețului. — Deunăzi când străzile Capitalei au văzut marea rușine a brutalităților săvârșite împotriva invalizilor, o revoltă spontană a cuprins întreaga opinie publică românească. Un trist adevăr a ieșit la lumină, stârnind indignarea și protestul tuturor. Cărmuitorii de astăzi, cari n'au crezut niciodată în triumful unității naționale, cari au stat pe vremea războiului în slujba dușmanilor țării, cari n'au avut decât cuvinte de dispreț pentru jertfele de sânge ale armatei desrobitoare, au fost, ca să spunem așa, într'o perfectă linie de continuitate când au poruncit jandarmilor să se repeadă cu patul puștei în eroicii mutilați, supraviețuitori ai epopeei de ieri. Așa au înțeles, d. d. Iuliu Maniu și Alex. Vaida să-și plătească datoria lor de recunoștință față de foștii luptători dela Porumbacu, dela Oituz și dela Mărăști, cari și-au lăsat frânturile lor de oase pe câmpul de onoare pentru închegarea acestei Româniî întregite, pe care o stăpânească astăzi dezertorii, trădătorii și instrăinații ceasurile de grea cumpană.

Spre bucuria noastră, generațiile tinere au

arătat că știu să cinstească altfel pe vitejii întorși cu trupurile ciuntite din tranșele grozavului infern al morții. Dela început, fără să stea o clipă la îndoială, studențimea universitară a fost alături de invalizi, dându-le acestora cea mai înviorătoare satisfacție pentru cruda ofensă suferită din partea unui guvern lipsit de cel mai elementar simț al pudoarei. În fața demagogiei destrăbălate a cinicilor exploataatori ai puterii s'a ridicat ca o desavuare categorică gestul îndrăzneț al unor băieți cu inima caldă, cari cred în religia ideii naționale și nu puteau lăsa fără răspuns pe pângăritorii ei.

Așa trebuia să se întâmple. Între ostașii de ieri, cari au sângerat pentru lărgirea hotarelor și ostașii de mâine chemați să le apere cu viața lor, s'a închegat o legătură organică, țesută din fire tainice, cimentând o splendidă solidaritate combativă între două generații. Imbecilitatea guvernanților de acum, patronași, spre regretul nostru de un ardelean, a încercat să frângă această comunitate de simțire împiedicând cu forța manifestajia generoasă a studențimei, operând arestări în rândurile acestora și snopind în

bătaie pe copiii noștri pentru neiertatul păcat de fi trecut de partea adevăraților făuritori ai țării mărite.

O parte dintre studenții cari au manifestat vor fi traduși, după cât se pare, înaintea instanțelor judecătorești. Aceasta mai lipsea. Am voi să vedem, dacă se vor găsi magistrăi, cari să trimită la pușcărie pe făptuitorii delictului de solidarizare cu eroii războiului desrobitor, în vreme ce la Chișineu tronează, ca guvernator al Basarabiei, un om care a fugit, pe vremea războiului, din rândurile armatei române. Să ne fi scoborât, oare, atât de jos, pe cele din urmă trepte ale rușinei?

Sunt semne ale unei descompuneri morale, care, din fericire n'au pătruns în sufletul fineretului, dar care desvăluiesc întreaga vină a celor puși să hotărească despre desfinele țării.

Răstigniri morale. — Hotărât, fără să-și dea seama, guvernul dlui Iuliu Maniu strivește rând pe rând încrederea tuturora în autoritatea statului.

Criza de prestigiu, care s'a răspândit după război asupra țării, e cultivată se pare acum sistematic. Iar cântecul de murmur se accentuează mereu.

Funcționarii au fost aruncați pe drumuri, dascălii neamului au fost biciuiți cu un dispreț inconștient și fără precedent, toate categoriile sociale au fost isbite și scoase din ritmul normal al muncii.

Ingrijorarea e așa de mare, încât guvernul a ajuns obiectivul blestemelor zilnice.

Dar indignarea, revolta și cutremurarea sufletească a celor mulți, cari lucrează, rabdă și tac, au ajuns la culme în zilele trecute.

Invalizii războiului pentru întregirea neamului, strigoii aceștia ai tranșelor, morții aceștia cari mai trăiesc fărănd picioarele de lemn, eroii dela Mărășești și Mărășni, cari au scăpat de focul cel mare, au fost mundați pe străzile Capitalei de tulumbele guvernului prezidat de fostul voluntar austriac Iuliu Maniu.

Spectacolul a fost cea mai mare sâdare ce s'a putut aduce vreodată noțiunii de român.

Și, ca inconștiența să ajungă la epuzare, după schinguirea de pe străzile Capitalei, comunicatul guvernului vorbea de haimanale și derbedei împinși de agitatoii politici.

Fără de această faptă fără precedent, a reacționat conștiința întregii țări. O spunem aci lămurit, să se știe, că nu sunt expresia țării cărmuitorii vremelnici de azi, fiindcă țara nu-și poate baijocuri eroii cari i-au lărgit hotărele.

Nu sunt nici ardeleni cei cari au făcut această faptă, căci întâmplarea de-a te naște într'o parte a țării nu-ți dă dreptul să vorbești în numele ei. Nu, nu sunt ardeleni. Rușinea asta, de-a pământului obrazele mutilate, n'au făcut-o ardelenii. Noi nu cunoaștem decât Ardealul închinat înaintea jertfelor făcute de ostașii, cari au luptat pentru întregirea neamului: Ardealul conștient și recunoscător.

Cărmuitorii de azi s'au războiit cu toți cei vii, au creat suferința adâncă a răstignirii morale, au isbit în buzunarul și în capul cetățenilor, acum s'au luat la luptă și cu cei pe jumătate vii, iar mâine se vor război, poate și cu morșii.

Acum n'a mai rămas decât să fie smulse crucile de pe mormintele eroilor și cenusă lor să fie aruncată în vânt. — Trăiască România Mare, domnule Maniu!

Haos și desorientare. — În colbanele acestei reviste s'a vorbit în dese rânduri despre angajamentele luate de partidul național-țărănesc cu privire la politica minoritară. La vreme de opoziție, când demagogiei îi trebuiau voturi, votari și iar votari, și când o revărsare de fagăduleți apărea la fiecare răspântie electorală, cărmuitorii de astăzi ai țării jurau pe paragrafele hotărârilor dela Alba-Iulia, promițând „fiecărui popor” realizarea dreptului „de a se judeca, instrui și administra în limbă proprie prin indivizi aleși din sânul său”.

Odată instalați la cârmă, oamenii dlui Iuliu Maniu s'au întors, comod, cu spațele, spre angajamentele de ieri. Când s'au apucat să facă, după mintea lor strâmbă, noua lege administrativă, și când, în chip firesc, ar fi avut prilejul să rezolve, într'un sens sau altul, problema prerogativelor limbei minoritare, au evitat orice clarificare de atitudine, lăsând chestia încurcată și amânând-o până la alcătuirea unei așa zise legi speciale a minorităților.

Acum de curând, odată cu constituirea consiliilor comunale și județene în teritoriile alipite, minoritățile și-au adus încă odată aminte de faimoasele puncte dela Alba-Iulia, și, bazate pe angajamentele luate de partidul dela putere, au încercat să folosească limba lor proprie în desbaterile forurilor administrative. S'au pomenit, însă, din senin, cu un ucaz al dlui Aurel Dobrescu, directorul proaspăt dela Cluj, care, în calitatea sa dubioasă de guvernator al nenorocitului Ardeal, a interzis categoric să se vorbească altfel decât românește în ședințele consiliilor comunale și județene.

Mulți s'au mirat de această surprinzătoare ieșire patriotică a unui cunoscut agent electoral, care dovedise în vremea din urmă mai multă bunăvoință pentru samsarii de păduri (indiferent de naționalitate) decât înclinări atât de bătaioase spre naționalism. Cățiva au priceput, însă, că d. Aurel Dobrescu, iremediabil compromis în afacerea ciudatelor falșuri ale lui Tiberiu Vornic, îi trebuia o platformă comodă de retragere. Onorabilitatea sa, grav suspectată, s'a înfășurat în tricolor, dovedind o practică apucătură de mimetism politic. Fostul subsecretar dela Domenii aștepta să fie dezavuat, ca să-și poată justifica o retragere plină de avânt național...

Prevederea sa nu s'a îndeplinit decât pe jumătate. Asaltat de parlamentării minoritari, d. Iuliu Maniu a declarat că nu aprobă ordonanța dlui Aurel Dobrescu... dacă această ordonanță a fost dată cu adevărat, și că nici nu crede în autentici-

tatea ei. Dar, iată că a intervenit, ca să complice lucrurile, și d. Alex. Vaida, care, ca ministru al Internelor și șef direct al dlui Aurel Dobrescu, a declarat că aprobă întru totul dispozițiile acestuia din urmă, și, deci, nu numai confirmă existența ordonanței: buclușe, ci și-o însușește.

Mărturisim, că nu ne interesează desfurarea acestui mic incident familial în ceea ce privește destinul personal al dlui Aurel Dobrescu. Nu ne putem opri, însă, să nu subliniem încă odată haosul și desorientarea guvernului actual, care, într'o problemă atât de importantă ca aceea a întrebuirii limbei minoritare mărturisește, prin glasuri de o potrivă de autorizate, două concepții diametral opuse.

Sau, poate, d. Alex. Vaida nu se pricepe să fie atât de fățarnic și de prefăcut ca d. Iuliu Maniu? Evident, acolo unde nu există nicio concepție, toate atitudinile sunt posibile.

Aliata dlui Iuliu Maniu. — Dupăce, timp de zece ani, presa din strada Sărințar a cântat osanale grupării dlui Iuliu Maniu, văzând în fostul avocat dela Blaj pe mântuitorul țării, chestia Stere a provocat acum o rapidă schimbare de atitudine a numitelor ziare. Adjectivul admirativ s'a evaporat, cuvintele de dispreț au început să năvălească în condeiul gazetărilor răfăcitori.

Pagina primă a *Adevărului* este, de câtva timp, o colecție de atacuri la adresa trădătorului democrației integrale: Iuliu Maniu. Și totuși, uneori vechii săi admiratori au re-veniri în atitudinea lor politică.

De curând ei au constatat, că dl Iuliu Maniu, dacă nu posedă înțelepciunea necesară unui cărmaci politic, are noroc. Și aici se poate actualiza cunoscutul proverb...

Care e norocul dlui Iuliu Maniu? Pierzând simpatia maselor, a câștigat o aliată și mai capricioasă: Natura. Recolta va fi bună, iar guvernul se razimă acum pe această nădejde. Ploile din urmă au adus pământului umiditatea de care-l lipsise iar-

na neprielnică. Grăul a ncolțit frumos, speranțele cresc, și pe gurile mașinilor de treerat se va revărsa peste câteva luni valurile de grâu auriu.

Belșugul holdelor va putea salva însă seceta de idei și de vederi politice a guvernului?

Să ne amintim, că și în anul trecut a fost o recoltă admirabilă, natura a fost, cum am zice, aliată sinceră a dlui Iuliu Maniu, dar... dar avut-au de fapt țărani noștri vre-un câștig? Să ne apropiem de realitate. Grâu și porumb a fost mult, dar ieftin. Prețul a scăzut până la ridicol, așa că, după mărturisirea țăranilor, recolta, oricât de îmbelșugată, n'a răsplătit munca lor. Un val de desnădejde s'a abătut asupra satelor. Un fel de neîncredere în pământ, neîncredere în munca nerăsplăitoare.

Zadarnic natura se aliase dlui Iuliu Maniu, când nu avea alianța și mai prețioasă: priceperea de cărmuitor de țară. Cărmuitor, care trebuie să facă posibilă rodnicia muncii, și să pună în valoare energiile neamului.

Ne bucură pe toți, perspectiva că recolta nu va fi compromisă, dar ne întristează faptul, că lipsa de înțelepciune a cărmuitorilor o va compromițe din nou, ca și în anul trecut.

Atunci, când dările cresc și prețuirea trudei celor mulți scade, zadarnic plouă la timp, noua aliată a domnului Iuliu Maniu, oricât de fidelă, nu-i va putea fi de ajutor. Ar mai fi nevoie și de alianța gândului luminat, pe care dl Iuliu Maniu nu poate s'o încheie.

Politica de război a președintelui Wilson. — Ultimul ambasador al Austro-Ungariei la Washington, dl Constantin Dumba, român de origine însă complet desnaționalizat, a vorbit zilele trecute la Viena despre greutățile pe care a avut să le întâmpine în Statele Unite pe timpul neutralității acestora.

În conferința sa dl Dumba a început printr-o caracterizare a poporului american și a celor doi oameni politici, președintele Wilson și secretarul său de stat

Bryan, factorii cei mai de seamă în politica americană pe timpul războiului. Bryan — spune conferențiarul — era cel mai simpatic dintre toți politicienii, un orator de forță, respectuos față de opinia publică, din punct de vedere diplomatic indiscret, însă cinstit și sincer prieten al păcii. A demisionat pentru că, după părerea sa, modul cum s'a comportat Wilson în afacerea „Lusitaniei“ amenința pacea.

Wilson nu era un personaj simpatic. Un doctrinar izolat și încrezut, fără simțul realității și neposedând darul de a cunoaște oamenii. Îi lipsea și voința de a lua o hotărâre; pe scurt, un om al cuvintelor și nu al faptelor. Astfel nu s'a putut hotărî la vreme să intervie energic pentru pace și, în contrazicere cu manifestul său, avea simpatii preconceptuate pentru Engiltera, prin originea și cultura sa.

El datoră prietenului și consilierului său intim, House, nu numai alegerea, ci și cele mai multe din succesele sale. În politica externă, House avea cea mai mare trecere, asumându-și contactul direct cu diplomații. Președintele era, în reclamațiile sale contra guvernului german, brutal și amenințător. Wilson ar fi putut, prin interzicerea exportului de arme și munițiuni, și silească oricând pe aliați să înceapă tratative de pace. Congresul american l-ar fi susținut oricând. Președintele n'a putut să se hotărească însă în acest sens pentru a nu pune capăt câștigurilor uriașe ale industriei americane.

Reprezentanților puterilor centrale, continuă d. Dumba, Wilson nu le îngăduia să expedieze decât pe calea aerului telegrame cenzurate, ceiace împiedeca orice contact intim cu guvernele respective.

— „Am ajuns în conflict cu Wilson — spune fostul ambasador — prin faptul că vroiam să invit pe calea presei pe suptușii austro-ungari să părăsească uzinele Bethlehem, de oarece, fabricând munițiuni pentru dușmani noștri, se expuneau la pedepse grele întorcându-se în patrie. Printr-o scrisoare încredințată de mine unui ziarist